

VÝBĚR TÉMAT ZE ZPRÁVY TALIS 2024 ZA ČESKOU REPUBLIKU

Národní zpráva TALIS2024

Mezinárodní šetření OECD TALIS 2024 nabízí jedinečný pohled na to, jak se cítí čeští učitelé a ředitelé, co je v jejich práci těší a co naopak představuje bariéru.

Z výsledků vyplývá, že i když se podmínky učitelů v posledních letech zlepšily a jejich spokojenost vzrostla, povolání naráží na dlouhodobé problémy – klesající atraktivitu pro mladé lidi, nízkou prestiž a vysokou míru stresu u začínajících pedagogů.

CO JE TALIS?

TALIS (Teaching and Learning International Survey) je největší mezinárodní výzkum postojů učitelů a ředitelů, který organizuje OECD. Probíhá každých pět let a zaměřuje se na pracovní podmínky, profesní rozvoj a vzdělávací praxi ve více než 60 zemích. Česká republika se účastní od roku 2013. Do posledního kola v roce 2024 se zapojilo více než 7 000 učitelů a 368 škol 2. stupně základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií.

HLAVNÍ TÉMATA ZPRÁVY TALIS 2024

1

ČEŠTÍ UČITELÉ PATŘÍ V EVROPĚ K LÍDRŮM V AI

Více než polovina českých učitelů (54 %) se v posledních letech vzdělávala v oblasti využívání umělé inteligence – to je nejvyšší podíl v celé Evropské unii (EU průměr 30 %). Učitelé vidí v technologiích možnosti, jak obohatit výuku a lépe přizpůsobit vzdělávání potřebám žáků. Současně ale upozorňují na rizika, zejména na to, že žáci mohou využívat AI k opisování a vydávání cizí práce za vlastní.

2

SPOKOJENOST UČITELŮ ROSTE

Téměř 85 % českých učitelů je spokojeno se svými pracovními podmínkami – to nás řadí mezi tři nejspokojenější země EU. Výrazně vzrostla i spokojenost s platem: zatímco v roce 2018 ji vyjádřilo jen 28 % učitelů, v roce 2024 už to bylo 47 %. Tento posun ukazuje, že zlepšení platových i pracovních podmínek se skutečně projevuje v každodenním životě pedagogů.

3

UČITELSTVÍ ZTRÁCÍ ATRAKTIVITU PRO MLADÉ

Na druhé straně výsledky ukazují alarmující trend: učitelství přestává být atraktivní kariérní volbou. Jen 46 % začínajících učitelů uvedlo, že učitelství bylo jejich první volbou povolání – oproti 53 % v roce 2018. Pokud se nepodaří vytvořit jasné kariérní perspektivy a větší jistotu, hrozí, že do školství nebude přicházet dostatek nových pedagogů.

4

PRESTIŽ PROFESY ZŮSTÁVÁ NÍZKÁ

Přestože se učitelé cítí ve škole dobře, jen 22 % z nich má pocit, že si společnost jejich práce váží. Ocenění od politiků cítí dokonce jen 15 %, od médií 24 %. Dlouhodobě nízká prestiž je jedním z faktorů, proč se mladí lidé pro učitelství nerozhodují a proč část pedagogů zvažuje odchod z profese.

5

ZAČÍNÁJÍCÍ UČITELÉ POD TLAKEM NEKÁZNĚ

V oblasti stresu okolo žáků je mezi začínajícími a zkušenějšími učiteli významný rozdíl. Ti, kteří učí do pěti let, častěji hlásí problémy s chováním žáků a více se stresují při přípravě hodin i při udržování kázně ve třídě. Naopak zkušení pedagogové, kteří mají praxi více než deset let, uvádějí menší problémy s kázní, ale více je zatěžuje administrativa.

6

ROZDÍLY MEZI ZŠ A GYMNAZIÍ

Zpráva potvrzuje, že základní školy a víceletá gymnázia představují v mnoha ohledech „dva odlišné světy“. Učitelé na ZŠ tráví více času administrativou a komunikací s rodiči, zatímco gymnaziální učitelé častěji zadávají žákům úlohy rozvíjející kritické myšlení. Zároveň se učitelé na gymnáziích častěji cítí oceňováni svými žáky a rodiči.

7

ROZDÍLY MEZI ŽENAMI A MUŽI UČITELI

Mezinárodní zpráva TALIS ukazuje i zajímavé genderové rozdíly. Učitelky více než jejich mužští kolegové podporují sociální a emoční rozvoj žáků (83 % vs. 67 %) a častěji spolupracují s kolegy při probírání pokroku jednotlivých žáků. Muži naopak častěji uvádějí, že cítí ocenění své práce od společnosti.

8

MENTORING A PODPORA ZAČÍNÁJÍCÍCH SE ZLEPŠILA

Významně se zlepšila podpora začínajících pedagogů. V Česku prošlo 75 % nových učitelů neformálním zaškolením (v EU jen 56 %) a 36 % mělo zkušenost s mentoringem (EU průměr 25 %). To ukazuje, že systém podpory se posouvá správným směrem, i když je stále co zlepšovat.

9

SEBEDŮVĚRA UČITELŮ JE NÍZKÁ

Jen 40 % českých učitelů uvádí vysokou profesní sebedůvěru (EU průměr 64 %). Podobně i takzvané růstové myšlení je v Česku méně rozšířené (57 % oproti 79 % v EU). To naznačuje, že kromě platů a podmínek je nutné posílit i vnitřní jistotu učitelů a podmínky pro jejich profesní růst.

10

UČITELÉ MAJÍ SVOU PRÁCI RÁDI

Navzdory nízké prestiži zůstává profesní identita učitelů velmi silná. Až 94 % uvádí, že jim vyučování přináší radost, a 96 % tvrdí, že učí s nadšením. To ukazuje, že většina českých pedagogů svou práci dělá s nadšením a motivací, ale bez finanční a společenské podpory se tato energie dlouhodobě neudrží.

DOPORUČENÍ

- ▶ **Zvýšit společenskou prestiž učitelů** – cílená komunikace o významu profese, podpora pozitivního obrazu.
- ▶ **Stabilizovat a jasně vymezit kariérní řád** – atraktivní perspektiva zejména pro mladé pedagogy.
- ▶ **Rozšířit mentoring a podporu začínajících učitelů** – aby dokázali zvládat nároky třídy a neodcházeli z profese.
- ▶ **Snížit administrativní zátěž** – zejména pro zkušené pedagogy.
- ▶ **Podporovat digitální dovednosti a etickou práci s AI** – využít náskok českých učitelů a proměnit ho v trvalou výhodu.

ZÁVĚR

Výsledky TALIS 2024 odhalují, že české školství je v situaci, kdy je nutné řešit dlouhodobé problémy, aby si profese udržela stabilitu. Učitelé jsou se svou profesí spokojeni a v oblasti technologií patří mezi evropské lídry. Na druhou stranu atraktivita povolání mezi mladými klesá, prestiž je dlouhodobě nízká a začínající učitelé čelí velkému stresu. To jsou varovné signály, které mohou ohrozit budoucí kvalitu učitelské profese, pokud se nepodaří situaci řešit.

www.csicr.cz